

3. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти : Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2505-19>

4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2011-12>

Білоус М. А.

Магістрантка I курсу спеціальності «Середня освіта (Історія)», спеціалізація «Правознавство», ЖДУ імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

Науковий керівник: Рудницька О. П., кандидат юридичних наук, доцент ЖДУ імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

Історія становлення суду присяжних в Англії

У світовій юридичній практиці прийнято виділяти дві основні моделі суду присяжних – англо-американська (класична) та континентальна (європейська). Суд присяжних стабільно і поступально розвивається протягом багатьох століть у системі англосаксонського права. Аналіз процесуальних особливостей організації та діяльності суду присяжних у країнах англосаксонської (англо-американської) становить безсумнівний інтерес.

Метою даної публікації є дослідження історії становлення, визначення засад організаційного забезпечення інституту присяжних як елемента судового управління в Англії.

Суд присяжних - це форма здійснення судової влади представниками суспільства шляхом її участі у судовому процесі та вирішенні судових справ. Як історично склалося, батьківщиною суду присяжних є Англія [1]. Для англо-американської моделі суду присяжних (США, Велика Британія, Канада, Бельгія, Швейцарія, Мальта тощо) характерним є те, що колегія присяжних виносить вердикт (de lege ferenda) про винуватість (невинуватість) особи у вчиненні злочину без участі професійних суддів.

Суд присяжних виник в Англії в XII столітті, що пов'язано з початком роз'їздів королівських суддів в різні округи королівства. Роз'їзні судді – ревізори, прибуваючи на місце, головували в судах графства, перетворюючи їх в королівську курію. На ці надзвичайні сесії курії запрошувалися по 12 повноправних жителів кожного міста. Спочатку присяжні розглядали тільки земельні та інші майнові спори, а потім його компетенція поширилася на політичні справи. Одноставне засвідчення ними факту вирішувало справу, при цьому сторони мали право заявляти відвід тим з присяжних, з якими вони знаходилися у ворожнечі. Так, на початковій стадії розвиток інституту присяжних засідателів, присяжні були своєрідними свідками, підтверджували певні, відомі їм до суду обставини.

У 1792 р в Англії був прийнятий закон, який встановив за присяжними право вирішувати питання про винуватість або невинуватість обвинуваченого, склад присяжних становив 12 осіб [2]. Використання терміну «журі» у діяльності утвореного при королі Етельред в Англії колегіального судового органу, яке приймало рішення з цивільних справ на прохання сторін. Відомості про створення журі дворян з метою вирішення земельних спорів, де, зокрема, стороною міг бути найбільший землевласник — герцог, відслідковуються з рішень герцога

нормандського Вільгельма II ще до завоювання ним Англії та отримання у 1066 році титулу її короля.

Дослідники вважають, що суд присяжних суто англійський інститут, який міг зародитися лише на теренах англійських правових звичаїв. На ґрунті англійського звичаєвого права утворилася дворівнева структури суду присяжних - велике (обвинувальне) і мале (судове) журі. Воно значної ролі набуло у здійсненні правосуддя в Англії 13-14 ст. Велике журі, або обвинувальне, оформилось у зв'язку з обов'язком розшуку злодіїв, грабіжників, розбійників і їх спільників, який був покладений на роз'їзних суддів. Їх було 23 особи і думки 12 з них вистачало для притягнення людини до відповідальності. Мале налічувало 12 присяжних і становило складовий елемент самого англійського суду. Члени цього журі брали участь у розгляді справи по суті й виносили вердикт – винності або невинності підсудного. При цьому вимагалась одноголосність присяжних. Міру покарання обирав коронний суддя. Присяжні засідателі, які попередньо не знайомі зі справою і лише є спостерігачами судового розслідування, у нарадчій кімнаті самостійно вирішували питання факту винуватості та виносили відповідний вердикт щодо підсудного. Їхній вердикт для судді був обов'язковим.

За часів правління Едуарда III (1327-1377 рр.) відбулося реформування складу журі: присяжні почали обиратися виключно з числа лицарів графства, а не з членів окремо взятих сотень, як раніше. Присяжні приводилися до присяги, за порушення якої передбачалися досить суворі покарання. Вердикт присяжних мав бути одностайним. Остаточне відділення обвинувального журі від судового мало місце у 1351 р., оскільки вважалося, що одні і ті ж особи не могли бути одночасно і обвинувачами і суддями.

Порядок вирішення кримінальних справ за участю суду присяжних укорінився настільки, що звичай було санкціоновано як загальну форму судочинства, незважаючи на те, що цей порядок існував раніше тільки для обвинувачених великим журі, а не для тих, кого обвинувачувала приватна особа [3].

У XIX ст. погляд на провідну роль суду присяжних у здійсненні судочинства поступово відходить від загального схвалення. Наслідком цього стало зменшення обсягу юрисдикції суду присяжних при здійсненні правосуддя як по цивільним справам, так і по кримінальним. Не останнє значення мала й суспільна думка, що рішення присяжних часто носять випадковий і помилковий характер. Тому, в історії суду присяжних розпочинається новий етап реформування суду присяжних. Необхідно відзначити появу тенденції поступового обмеження юрисдикції суду присяжних, незважаючи на всі попередні позитивні досягнення даного інституту в сфері захисту прав людини.

Присяжні вважаються основною частиною англійської правової системи, однак конституційна позиція інституту журі в Англії є вразливою через неписану конституцію. Діяльність присяжних регулюється Законом про журі 1974 (Juries Act 1974) року з певними поправками у 2017 році [4]. У 2000 році Королівським судом було створено Центральне бюро виклику. Бюро працює на національному рівні та випадковим чином вибирає імена з виборчого реєстру на комп'ютері [5].

Отже, за період існування суду присяжних в Англії останній здобув непохитну репутацію. Це пов'язано з тим, що англійські пересічні громадяни ставили на перше місце суспільні інтереси, покійрно і сумлінно виконували обтяжливий обов'язок присяжного засідателя. Колосальну роль у судовому процесі відігравала взаємодія присяжних засідателів і коронного судді, заснована на взаємоповазі і

взаємодіврі. Така довіра була викликана професіоналізмом і неупередженістю англійського коронного судді, і це додавало більшу силу його настановам, з якими він звертається до присяжних. Все це сприяло запровадженню суду присяжних у судові системи ряду держав в Європі наприкінці XVIII ст. - першій половині XIX ст. під час відродження різних інститутів самоуправління. Серед них суд присяжних зайняв провідне місце, як найбільш ефективний засіб захисту прав людини. Досвід Англії показує, що система присяжних зробила величезний внесок у зміцнення думки людей про справедливість судів.

Список використаних джерел

1. Яновська О.Г. Суд присяжних в системі гарантій захисту прав людини // Вісник Академії адвокатури. 2005. Випуск другий. С. 93-98.
2. Радутная Н.В., Навіщо потрібен суд присяжних, М., «Російська правова академія», 1995 г., С. 7-8.
3. Апарова Т.В. Суды и судебный процесс Великобритании. М.: Издательство «Триада, Лтд.», 1996. 157 с.
4. Juries Act 1974 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/23/section/20>.
5. Суд присяжних в Великобритани на современном этапе [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://studwood.ru/523837/pravo/prisyazhnyh_velikobritanii_sovremennom_etape.

Бондаренко П. А.

*Магістрант 1 курсу спеціальності «Право» ЖНАЕУ, м. Житомир, Україна
Науковий керівник: Бучинська А. Й., кандидат юридичних наук, доцент кафедри
правознавства ЖНАЕУ, м. Житомир, Україна*

Роль прокурора в адміністративному процесі

Чинним законом України "Про прокуратуру" передбачено, що прокурор може представляти інтереси громадянина чи держави в суді, що, у свою чергу, складається із процесуальних та інших заходів захисту інтересів громадянина чи держави у випадках, визначених законом та процедурою [1]. Хоча прокурор традиційно є невід'ємною частиною кримінального провадження, оскільки він наглядає, керує та підтримує правоохоронні органи в суді, він також може представляти інтереси держави або громадян в інших провадженнях, включаючи адміністративні провадження.

Особливе значення має представництво прокурора в адміністративному судочинстві, в якому мають місце порушення або коли існує ризик порушення інтересів держави. Прокурор на власний розсуд вирішує, чи є порушення (загроза порушення) прав, свобод, інтересів громадянина чи держави у сфері суспільних відносин, та приймає рішення про реалізацію права подати заяву до адміністративного суду.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає поняття "представництво", яке означає розуміти здійснення певних юридичних кроків однією особою від імені іншої особи чи інших, виконувати обов'язки або володіти правами представника установи чи організації, що представляє чийсь інтереси [2, с. 1140].